

Komisija za preprečevanje korupcije

Dunajska 56, Ljubljana

t +386 1 400 84 83

f +386 1 478 84 72

www.kpk-rs.si

Portorož, 20.10.2015

dr. Jure Škrbec

Analiza primerov

- Komisija je v obdobju 2012 – sept 2015 prejela več kot **85 prijav** o domnevnih nepravilnostih na področju šolstva
- Ugotovljenih **19 kršitev** (drugo: odstopi, zavrženje, zavrnitev)
 - sum korupcije
 - zaposlovanje
 - **sum nasprotja interesov**
 - zaposlovanje sorodnikov
 - imenovanje ravnateljev
 - poslovanje s povezanimi osebami/subjekti
 - sum nezdržljivosti funkcij
 - občinski funkcionarji in ravnatelji/člani sveta zavoda

Analiza primerov – nasprotje interesov

	Število in vsebina prijav	Ugotovljene kršitve
	21 prijav v zvezi z zaposlovanjem sorodnikov oziroma oseb, s katerimi ima ravnatelj osebne/poslovne stike	2x kršitev ZIntPK (nasprotje interesov)
	14 prijav v zvezi z imenovanjem ravnatelja <ul style="list-style-type: none"> • člani svetov zavodov • učitelji - Učiteljski zbor (mnenje - MIZŠ) 	7x kršitev ZIntPK (nasprotje interesov)
	12 prijav zvezi z nepravilnostmi pri sklepanju pravnih poslov s poslovnimi subjekti (v lasti sorodnikov ali oseb s katerimi ima ravnatelj osebne/poslovne stike)	4x kršitev ZIntPK (nasprotje interesov)
<u>SKUPAJ</u>	<u>47</u>	<u>13</u>

Odgovori na vprašanja

- Komisija je prejela veliko vprašanj s področja šolstva
 - <https://www.kpk-rs.si/sl/pogosta-vprasanja>

Primeri:

- Kako ravnati v primeru, ko se na razpis za delovno mesto v osnovni šoli, kjer opravljate funkcijo ravnateljice, prijavi družinski član / dekle vašega sina / itd.?
- Ali se lahko postopek imenovanja za ravnatelja razveljavi, če je ugotovljeno, da je pri tem prišlo do nasprotja interesov?
- Redno zaposleni učitelj je predsednik društva. Ali lahko to društvo „poslovno“ sodeluje s šolo, kjer je zaposlen?
- Ali je lahko nepoklicni podžupan / občinski svetnik hkrati tudi član sveta zavoda osnovne šole?
- Ali lahko kandidatka za ravnateljico kot članica sveta zavoda glasuje sama zase na seji?

NASPROTJE INTERESOV

KAJ JE NASPROTJE INTERESOV?

“**Okoliščine**, v katerih **zasebni interes uradne osebe** vpliva ali ustvarja videz, da vpliva na nepristransko in objektivno opravljanje njenih nalog.”

≠ NEZDRUŽLJIVOST

- Določbe o nezdrumljivosti se nanašajo zgolj za **funkcionarje**
- Gre za preprečevanje nabora funkcij v eni osebi (vprašanja kot so: ali sem lahko hkrati ta in ta...)
- Za razliko od nezdrumljivosti, nasprotje interesov ne zahteva odstopa ali opustitve opravljanja določenih funkcij ali dejavnosti, pač pa **pisno obveščanje predstojnika** oziroma **izločitev** iz konkretnega primera

OPREDELITEV

- **Zasebni interes** uradne osebe pomeni **premoženjsko** (zaposlitev, finančna sredstva, nepremičnine, premičnine, ipd.) ali **nepremoženjsko** (*usluga, boniteta, prednost, pozitivno mnenje, ipd.*) **korist zanjo**, za njene **družinske člane** in osebe javnega ali zasebnega prava, s katerimi ima ali je imela **osebne** (*zasebnopravne narave*), **poslovne** (*stiki pri opravljanju dela oziroma v zvezi z nalogami; poslovno razmerje ipd.*) ali **politične** (dejavnost političnih strank) stike.
- **Družinski člani** so zakonec, otroci, posvojenci, starši, posvojitelji, bratje, sestre in osebe, ki s posameznikom živijo v skupnem gospodinjstvu ali v zunajzakonski skupnosti.

KDO SO URADNE OSEBE PO ZIntPK?

- **Funkcionarji,**
 - poslanci državnega zbora, člani državnega sveta, predsednik republike, predsednik vlade, ministri, državni sekretarji, sodniki ustavnega sodišča, sodniki, državni tožilci, funkcionarji v drugih državnih organih in samoupravnih lokalnih skupnosti, poslanci iz Republike Slovenije v Evropskem parlamentu, kjer njihove pravice in obveznosti niso drugače urejene z akti Evropskega parlamenta in drugi funkcionarji iz Slovenije v evropskih institucijah in drugih mednarodnih institucijah, generalni sekretar vlade, bivši funkcionarji, dokler prejemajo nadomestilo plače v skladu z zakonom, ter funkcionarji Banke Slovenije, če njihove pravice in obveznosti niso drugače urejene z zakonom, ki ureja Banko Slovenije in drugimi predpisi, ki obvezujejo Banko Slovenije;
- **Uradniki na položaju in drugi javni uslužbenci**
 - generalni direktorji, generalni sekretarji ministrstev, predstojniki organov v sestavi ministrstev, predstojniki vladnih služb, načelniki upravnih enot, direktorji oziroma tajniki občinskih uprav;
- **Poslovodne osebe**
 - **direktorji** in člani kolektivnih poslovodnih organov **javnih zavodov**, javnih agencij, javnih skladov, javnih gospodarskih zavodov ter drugih oseb javnega prava, ki so posredni uporabniki državnega proračuna ali proračuna samoupravne lokalne skupnosti ter javnih podjetij in gospodarskih družbi, v katerih imata država ali samoupravna lokalna skupnost večinski delež ali prevladujoč vpliv;
- **Člani organov upravljanja, vodenja, nadzora v subjektih javnega sektorja**
 - npr. **člani sveta javnih zavodov**; člani nadzornega odbora v občinah ipd.

DOLŽNOST IZOGIBANJA NASPROTJU INTERESOV

Uradna oseba mora biti pozorna na vsako dejansko ali možno nasprotje interesov in **mora storiti vse, da se mu izogne**
- priporočena izločitev iz obravnav, postopkov itd.

Uradna oseba svoje funkcije ali službe **ne sme uporabiti zato, da bi sebi ali komu drugemu uresničila kakšen nedovoljen zasebni interes.**

KDAJ SE RAVNANJE PRESOJA SKLADNO Z ZIntPK?

- Za **postopke**, v katerih **izločitev** uradne osebe **NI** urejena z drugim **zakonom** (ZUP, ZJU, ZJN-2, ipd.)
- Za razmerja, ko specialen predpis za posamezno kategorijo uradnih oseb **ne vsebuje določb** o nasprotju interesov.

Zakon o splošnem upravnem postopku

ZUP (izločitveni razlogi):

Pooblaščen uradna oseba organa ne sme odločati ali opravljati posameznih dejanj v postopku:

- 1. če je v zadevi, o kateri teče postopek, stranka, soupravičenec oziroma sozavezanec, priča, izvedenec, pooblaščenec ali zakoniti zastopnik stranke;
- 2. če je stranka ali njen zakoniti zastopnik ali pooblaščenec z njo v krvnem sorodstvu v ravni vrsti ali v stranski vrsti do vštetega četrtega kolena ali če je z njo v zakonski zvezi, ali v svaštvu do vštetega drugega kolena, četudi je zakonska zveza prenehala, ali če z njo živi ali je živela v izvenzakonski skupnosti;
- 3. če je skrbnik, posvojitelj, posvojenec ali rejnik stranke, njenega zakonitega zastopnika ali pooblaščenca;
- 4. če je bila udeležena v postopku na prvi stopnji ali je sodelovala pri odločanju.

= **SPOROČITI PREDSTOJNIKU IN PRENEHATI Z DELOM**

Stranka lahko zahteva izločitev uradne osebe tudi, kadar druge okoliščine vzbujajo dvom o njeni nepristranosti. Pri tem mora stranka navesti okoliščine, zaradi katerih je po njenem mnenju podan kakšen razlog za izločitev.

= **prenehati opravljanje dela, razen tistih, ki se smejo oziroma so nujne...**

ZUP / ZIntPK / ZOFVI ?

- „Različna“ stališča glede uporabe predpisa o dolžnem izogibanju nasprotju interesov
- Stališče, ki se je pojavilo v enem primeru:
 - postopek imenovanja ravnatelja **v svetih zavoda** ureja Zakon o organizaciji in financiranju vzgoje in izobraževanja (ZOFVI), ki pa nima posebnih procesnih določb, zato je potrebno uporabiti Zakon o splošnem upravnem postopku (ZUP)
- **Okrožnica (št. 6034-1/2013/15) in pojasnilo Ministrstva za izobraževanje, znanost in šport (MIZŠ):**
 - V postopku imenovanja ravnatelja se ne uporabljajo določbe ZUP, temveč Zakon o zavodih ter pravila, ki se nanašajo na uresničevanje pravic iz delovnega razmerja
 - Glede dolžnega izogibanja nasprotju interesov **se uporablja ZIntPK in ne ZUP**
 - Sodba Višjega delovnega in socialnega sodišča

Zakon o javnih uslužbencih

ZJU (100. čl)

- Uradnik, ki oceni, da je nastal položaj, v katerem bi njegov **osebni interes lahko vplival** na nepristransko in objektivno opravljanje njegovih nalog oziroma v katerem **okoliščine vzbujajo dvom o njegovi nepristranskosti in objektivnosti**, mora o tem takoj, ko je glede na okoliščine mogoče, **obvestiti predstojnika in ravnati v skladu z njegovimi navodili.**
- Predstojnik mora v tem primeru zagotoviti, da se naloge opravijo zakonito, nepristransko in objektivno oziroma preveriti, ali so bile tako opravljene.

ZJN-2

79. člen Zakona o javnem naročanju

- (8) Kadar je oseba, ki vodi postopek javnega naročanja, ki sodeluje pri pripravi razpisne dokumentacije ali njenih delov ali ki v kateri koli fazi odloča v postopku javnega naročanja, **neposredno ali posredno povezana z izbranim ponudnikom** na način, da lahko ta povezava oziroma njen zasebni interes vpliva na objektivno in nepristransko opravljanje nalog v zvezi z javnim naročilom ali vzbuja dvom o njeni objektivnosti in nepristranskosti, mora ta oseba takoj, ko je glede na okoliščine mogoče, vendar najkasneje pred oddajo javnega naročila, predstojnika oziroma naročnika **o tem pisno obvestiti in ravnati v skladu z njegovimi navodili.**
- (9) Šteje se, da obstaja neposredna ali posredna povezava s ponudnikom, če je oseba v zakonski zvezi, zunajzakonski skupnosti, registrirani istospolni partnerski skupnosti, skupnem gospodinjstvu, krvnem sorodstvu v ravni vrsti, krvnem sorodstvu v stranski vrsti do vštetega tretjega kolena, sorodstvu po svaštvu do vštetega drugega kolena, posvojitelj, posvojenec, rejnik, rejnenec, v zasebnem poslovnem ali delovnopravnem razmerju s ponudnikom, njegovim družbenikom z več kot 25 % lastniškim deležem, zakonitim zastopnikom ali prokuristom.
- (10) Kadar je z izbranim ponudnikom v povezavi iz osmega odstavka tega člena zakoniti zastopnik naročnika, mora ta oseba o tem takoj, ko je glede na okoliščine mogoče, vendar najkasneje pred oddajo javnega naročila, **pisno obvestiti nadzorni organ naročnika.** Nadzorni organ mora v tem primeru zagotoviti, da se naloge opravijo zakonito in nepristransko.

KDO JE DOLŽAN PAZITI NA IN UGOTAVLJATI NASPROTJE INTERESOV?

1. **URADNA OSEBA**, saj je prav ona tista, ki je seznanjena z vsemi okoliščinami, ki lahko privedejo do nasprotja interesov, nato
2. njen **PREDSTOJNIK** oziroma
3. **KOMISIJA**, če uradna oseba nima predstojnika
(predsednik vlade, župan,...)

KDO JE DOLŽAN PAZITI NA IN UGOTAVLJATI NASPROTJE INTERESOV **TER KAJ MORA STORITI?**

- Uradna oseba, ki ob nastopu službe ali funkcije ali med njenim izvajanjem, ugotovi nasprotje interesov ali možnost, da bi do njega prišlo, o tem takoj **pisno obvestiti svojega predstojnika**, če predstojnika nima, **pa Komisijo**.
če ne: prekršek – od 400 do 1200 EUR
- Ob tem mora takoj **prenehati z delom** v zadevi, v kateri je prišlo do nasprotja interesov, razen, če bi bilo nevarno odlašati.
- Predstojnik oziroma Komisija o obstoju nasprotja interesov **odločita v 15 dneh** in s svojo odločitvijo takoj **seznanita uradno osebo**.

UGOTAVLJANJE NASPROTJA INTERESOV – “ZA NAZAJ”

- Komisija lahko uvede postopek ugotavljanja nasprotja interesov (**2 leti**).
- O ugotovitvah **seznan**i pristojen organ ali delodajalca in določi rok v katerem jo je dolžan obvestiti o sprejetih ukrepih.
- Če pa je uradna oseba za nasprotje interesov vedela oziroma bi morala in mogla vedeti, pa tudi druge pristojne organe.
 - npr. organi pregona (zloraba uradnega položaja ali pravic...) ...

NAPOTILA

- Vsak javni uslužbenec, ki se znajde v nasprotju interesov, **se naj izloči** iz obravnave oziroma odločanja o konkretni zadevi
- Vsak javni uslužbenec, ki oceni, da bi lahko njegovo sodelovanje pri obravnavi ali odločanju v konkretni zadevi v očeh zunanjega opazovalca predstavljalo videz nasprotja interesov mora te **okoliščine razkriti in odločitev o izločitvi prepustiti predstojniku**
- Izločitev ne sme biti zgolj formalna (tehnična) vendar se zagotovi, da je oseba tudi **dejansko izločena iz odločanja oziroma možnosti vplivanja na obravnavo konkretne zadeve**
- Najboljši ukrep za zaščito integritete delovanja javnega subjekta, funkcije ali službe je **proaktivna transparentnost** (vnaprejšnje razkritje povezav in interesov ali njihovega videza, ki bi lahko obremenili postopek)

SISTEMSKA NAČELNA MNENJA KOMISIJE GLEDE NASPROTJA INTERESOV

- SISTEMSKO NAČELNO MNENJE GLEDE DOLŽNOSTI IZOGIBANJA NASPROTJU INTERESOV PRI ODLOČANJU NA SVETIH JAVNIH ZAVODOV IN PODOBNIH KOLEKTIVNIH ORGANOV SUBJEKTOV JAVNEGA SEKTORJA (ŠT. 06211-9/2012/24 Z DNE 3.7.2012),
- SISTEMSKO NAČELNO MNENJE GLEDE NEDOVOLJENIH PRAKS V JAVNEM SEKTORJU PRI NAJEMANJU ODVETNIŠKIH STORITEV (ŠT. 06269-2/2012/1 Z DNE 3.7.2012),
- SISTEMSKO NAČELNO MNENJE GLEDE KREPITVE INTEGRITETE IN OMEJEVANJA NASPROTJA INTERESOV PRI DELOVANJU RAZLIČNIH KOMISIJ, SVETOV IN DELOVNIH SKUPIN, V KATERIH SODELUJEJO POSAMEZNIKI, KI NISO ZAPOSLENI V JAVNEM SEKTORJU (ŠT. 06211-9/2012/23 Z DNE 3.7.2012).

Vprašanja?

jure.skrbec@kpk-rs.si